

"A győzni akarás bennünk van"

- Nádas Pállal, a Mozgásjavító Általános Iskola igazgatójával beszélget Tarnói Gizella -

Olvastam egy harmincoldalas kéziratot - egyelőre még címe sincs -, ami a nemzetközi paralimpiai játékok és a magyar parasport történetét vázolja fel. Kellene még vagy két év és vagy kétmillió forint, hogy egy hiánypótló kötet szülessen belőle.

- Honnan a paralimpia elnevezés? Mintha valaha paraolimpiának hívták volna a rendezvényeket.

- Ez egy részemről évekkel ezelőtt történt "csúsztatás" eredménye. A paralimpia kifejezést 1964 óta használják, de hivatalosan csak 1988-ban lett ez a játékok elnevezése. Én nem beszélek angolul, ezért kezdetben azt hittem, a paraolimpia szóban harapják el az "o"-t. Amikor azonban már nemzetközi szinten is tájékozott lettem, rájöttem, hogy tévedtem, de rájöttem arra is, hogy a hazai sportéletben és sportvezetésnél csakis a paraolimpia elnevezés használatával lehet bevezetni és elfogadtatni a mozgáskorlátozottak sportját. Ezt használtuk, amikor csak nyilvánosságot kaptunk. A paralimpia egyébként valóban nem más, mint a sportoló fogyatékos emberek olimpiája.

- Nyilván nem véletlen, hogy az utóbbi évtizedekben az olimpiák színhelyén is rendezik meg.

- Igen, de a nemzetközi szövetségek, a Nemzetközi Olimpiai Bizottság (NOB) és a Nemzetközi Paralimpiai Bizottság (IPC) nem tudtak megegyezni az elnevezésben, pontosabban az olimpia szó használatának lehetőségében. A szöuli játékok idején a rendezők felajánlották az alakuló IPC-nek az "öt cseppet" mint a parajátékok jelképét, de a NOB csak azzal a feltétellel volt hajlandó támogatni az IPC-t, ha az öt csepp és az öt karika még véletlenül sem keverhető össze. Nem vitás, az öt csepp ugyanabban a sziluettben jelent meg, mint az öt karika, de azért öt csepp mégsem öt karika. Három csepp lett az IPC jelképe. Az öt volt az igazi. A hárommal még a legjobb grafikusok is csak nehezen birkóznak meg.

- Hány évig látta közéről, hogy mi történik a parasportporondon?

- 1972-ben kezdtem mozgáskorlátozottakkal foglalkozni, de a sporttal csak 77-ben, akkor is véletlenül. A mozgásjavító iskolában egyik kollégám megkért, hogy vegyek részt egy nemzetközi szpartakiád szervezési munkáiban. A háromszáz hazai és külföldi résztvevő számára gondoskodtam szállásról, étkeztetésről, szállításról, és néhány sportág versenyhelyszínéről is. A megnyitőünnepélynek is én lettem a rendezője. (Az NSZK-ból és az NDK-ból érkezett sportolók az én hibámból "Németország" feliratú tábla alatt közösen vonultak be a pályára.) Így kezdődött.

- Az ülőröplabda-sport hazai megteremtése mintha már az ön nevéhez fűződne.

- Igen, 1980-ban kezdtük megszervezni a hazai bajnoki rendszert és alakítottuk ki a játékszabályokat, és 1983-ban alakult meg a magyar ülőröplabda-válogatott. Én lettem a válogatott első tréner. Ugyanebben az esztendőben az OTSH, az akkori sporthivatal, kinevezett a Mozgáskorlátozottak Testnevelési és Sportbizottságának vezetőjévé. A hazai sportélet mellett a nemzetközi kapcsolatokat is mi tartottuk kézben. 1992-ig láttam el a feladatot.

- A bevezetőben említett dolgozatból, ha akarom, azt olvasom ki, hogy a magyar mozgássérültek sportja évtizedek óta töretlenül fejlődik, ha akarom, akkor meg azt, hogy Magyarország egy helyben topog a világ fejlődéséhez képest.

- Én először technikai oldalról közelíteném meg a kérdést. A technikai fejlődésre a legjobb példa a Velorex és az automata gépkocsik közötti különbség, amit annak idején csak mozgássérülteknek

utaltak ki, illetve amivel ma közlekednek. Akkora a fejlődés, mint az én saját autóimban, a Trabanttól a Wartburgon át a "mi autónkig", vagyis fantasztikus, mindössze tizennégy-tizenöt év alatt. Ugyanez zajlott le a gyógyászati segédeszközök területén is. A gyártók hamar rájöttek, hogy megéri sportolókon mutatni be az új segédeszközeit: kerekesszékeket, művégtagokat.

- Tehát hogy a fogyatékosok is jó reklámhordozók.

- A felismerés pillanatában eszeveszett fejlesztés és versengés indult a cégek között, és mind a mai napig olyan csodák kerülnek a sportolók feneke alá, keze, lába helyére, amelyekkel egyre nagyobb teljesítményekre képesek, és ez a profizmus felé terelte a fogyatékosportot is. Sok európai országban és Kanadában, Amerikában, Ausztráliában is vannak olyan sportoló fogyatékosok, akiknek a sport a kenyérkereső foglalkozásuk. Más országokban, mint például Iránban, Irakban, Izraelben vagy a szomszédos Horvátországban a hadisérülteket nagyon megbecsülik. Mindent megtesznek, hogy segítsék a sérültjeiket, hogy a sport területén mindazt kifejtthessék, amire csak képesek.

- Ha az utóbb felsorolt országokhoz képest maradtunk el, az bizonyos értelemben jó, hiszen mintha háború kellene a fejlődéshez...

- Magyarországon szerintem a háború sem változtatna semmin. Ez a tanulmány például arra is kitér, hogy Magyarország mennyire nem foglalkozott soha a saját hőseivel. Még a partizánokkal sem. Meg az ötvenhatosokkal sem. Az I. világháború után megalakult ugyan a Hadirokkantak Szervezete, és 1929-ben az első sportegyesület is, ahol a "nyomorékok" sportolhattak, a II. világháború után azonban mindkettőt betiltották. A "Nyomorékok Sportegyesülete" - amelyet 1903-ban a Nyomorék Gyermekek Országos Otthona elnevezéssel a Deák Ferenc Szabadkőműves Páholy tagsága hozott létre - szervezett intézményi és érdekvédelmi rendszer keretében működött, a világháború után azonban ezt is ellehetetlenítették. A magyar történelemre sohasem volt jellemző az, amit én például Iránban vagy Izraelben tapasztaltam, ahol hozzánk képest mérhetetlen nagy állami gondoskodásban részesítik a hadirokkantakat, és ennek kapcsán minden más sérültet is. Nálunk, a szovjetek magyarországi betelepülésekor, minden rokkant ember háborús bűnösnek számított, még ha ezt nem feltétlen mondták is ki. A rendszert, a hálózatot, ami volt, mindenestre megszüntették. A béna és a csonkolt emberek nyilván lötték az oroszokat, így ők ellenségek, nem kellenek.

- Évtizedekkel később, a hetvenes években minek volt köszönhető, hogy mégis fejlődni kezdett a fogyatékosport?

- Néhány mozgáskorlátozott ember - többek között Fejes András és Tauber Zoltán - aktív sportszeretete hozta elő, illetve az, hogy a Mozgásjavító Általános Iskola tanárai ismét felfedezték a sport rehabilitációs lehetőségét. Ez pofonegyszerű dolog. Hiszen ha játszóhelyzetbe hozok gyerekeket, sokkal aktívabbak lesznek, mint egy zárt tanórán. A sport a versengés játszóhelyzete. Ezt nem kihasználni a rehabilitációban bűn. Erre nálunk már 1929-ben rájöttek az orvosok, majd erre jött rá a második világháború után dr. Ludwig Guttmann professzor is Angliában, aminek nyomán aztán a parasport fejlődése megindult.

- Vagyis hogy egyfajta tevékenységbe ágyazott testmozgásból sokkal nagyobb eredmény származik, mint a sport nélküli orvosi rehabilitációból.

- Úgy van. Amikor elkezdtem mozgáskorlátozottakat edzeni, először magam is, mint az emberek többsége, érzelmi alapon közelítettem a fogyatékosokhoz. Mindig mindent meg akartam csinálni helyettük. Az atlétikapályán a súlylökést gyakoroltuk, és én szaladtam a golyó után, visszavittem, kezükbe adtam. Megint ellökték, megint szaladtam, megint a kezükbe adtam. Amikor már jól kifáradtam, úgy döntöttem, hogy abbahagyjuk az aznapi penzumot. Hülye leszek tovább szaladgálni. De ők folytatták az edzést, hajtottak a súlygolyó után. Ettől a pillanattól kezdve tucatnyi olyan izmukat kellett megmozgatniuk, amelyeket én addig, őket sajnálva, kiszolgáltam. És el tudtak menni a golyóért. Mindenre képesek ők is, ha el akarnak érni valamit, ha le akarják győzni az ellenfelüket. A győzni akarás bennünk van, velünk született tulajdonság. Erre jöttek rá az orvosok is. Angliában az első fogyatékosportág az íjászat volt, ami egyébként mindmáig az egyetlen integrált sportág, vagyis egy kerekesszékes is megnyerheti az olimpiát íjászatban, merthogy a szabályok nem írják elő, hogy állva vagy ülve kell lőni. Tehát 1948. július 28-án, a londoni olimpia nyitónapján, Guttmann professzor révén az íjászattal kezdődtek a parasport-versenyek, aztán az atlétikával, vívással, asztalitenisszel, később

a röplabdával folytatódtak. Négy évvel később négy holland hadirokkant áthajózott a csatornán, hogy összemérje erejét az angolokkal, ez volt az első nemzetközi verseny. Ettől kezdve a fogyatékos sport nagyon gyors fejlődésnek indult. Akik kezdték, mind gerincsérültek, paraplégiasok voltak. De nagyon hamar helyet követeltek maguknak a játékokon más típusú sérültek is.

- Az angol kórház páciensei valamennyien világháborús sérültek voltak?

- Valamennyien hadi- és gerincsérültek voltak. És a hollandok is mind hadisérültek voltak. Aztán először az amputáltak követelték a játékokon való szereplés lehetőségét, majd a látássérültek és az egyéb bénultak, mint például a gyermekparalízis-járvány áldozatai, majd a központi idegrendszeri sérültek is helyet kértek a négyévenkénti versenyeken. Lassan négy nagy sérülésspecifikus sportszövetségbe szerveződött a paravilág: harántsérültek, amputáltak, központi idegrendszeri sérültek és vakok. És amikor a fejlett európai társadalmak már nagy körültekintéssel gondoskodtak a fogyatékosokról, és a törődés már számos más területre is hatott - a gyógyászatisegédeszközyártásra, a társadalombiztosításra, a közlekedésre, a környezet akadálymentesítésére, az érdekvédelemre -, akkor jelentek meg a sportoló értelmi fogyatékosok is. Így alakult ki a mai helyzet, miszerint öt világszövetség van: a harántsérülteké, az amputáltaké, a központi idegrendszeri sérülteké, a látássérülteké és az értelmi fogyatékosoké. A nemzeti szövetségek az öt nemzetközi szövetséggel közösen alakították meg 1989-ben a Nemzetközi Paralimpiai Bizottságot.

- Az ember azt gondolná, hogy a felismerés, miszerint beteg embereket a sport révén egészséges lelkületűvé lehet tenni - és ez a környezetük életét is megkönnyíti -, nemcsak hogy gyorsan terjed, de számos kisebb-nagyobb beruházásra is késztet, mert erre nem "áldozni kell a pénzt", hanem ide gazdaságosan lehet befektetni, hiszen a befektetés számos területen eredményez hatalmas megtakarításokat. Hogyhogy mégis képtelenség elérni, hogy az egész országra kiterjedően megfelelő legyen az infrastruktúra a fogyatékosok számára?

- Én nem tudom, nem értem, számomra is felfoghatatlan. Először is nem biztos, hogy ez pénzkérdés, de hogy pénz kell hozzá, az biztos. Mondanék két példát. Mi történik, ha Magyarországon egy magángazda, mondjuk autóbaleset következtében, gerinctörött lesz, és kerekesszékebe kerül? Befejeződött az orvosi és egyéb egészségügyi ellátása, visszamegy a tanyájára, és mint gazda működésképtelenné válik. Hogy miért? Mert a magyar biztosítási rendszer és foglalkoztatáspolitikavagy minek nevezzem, ilyen téren nem érdekelt. Ez majdnem minden esetben így van, csupán egy-két kivétel bizonyítaná ennek ellenkezőjét. Holott ha abba az irányba haladunk, hogy Magyarországon legyen minél több vállalkozó, és az állam minél több területről kivonuljon, akkor olyan biztosítási rendszert kellene kidolgozni és működtetni, amelyik, ha netán történik valamilyen egészségkárosodás, megoldást kínál. Ezzel szemben nemrég egy tévéműsorban a sclerosis multiplexes betegek nyilatkoztak arról, hogy a gyógyszerre sokszor évekig kell várakozniuk. Ameddig nálunk így rendeződnek az egészségügyben a betegek dolgai, addig a sport területén sem várhatunk mennyiségi és minőségi javulást. Az egyik legújabb történetem pedig az, hogy az Országos Egészségbiztosítási Pénztár három évvel ezelőtt hozott egy rendeletet, miszerint a fogyatékos gyerekek hétvégi hazautazását kifizeti, akár kórházból, akár mondjuk az én iskolám diákotthonából mennek haza. Fölutazik a szülő, hazaviszi a gyereket, aztán hét elején visszahozza őt. Most azonban azt mondja az OEP: kifizetem, de csak azt, amikor veled van a gyerek. Amikor érte jössz, vagy amikor hazamész, egyedül vagy, azt nem fizetem. Amíg így akarnak pénzt megtakarítani, nincs semmi remény. Egy ilyen intézkedés következménye sokkal többbe kerül, mint maga a vonatjegy, hiszen néhány gyermekért is plusz két napig üzemeltetni kell a diákotthont. Amíg ilyen a biztosítási rendszerünk és a "gondoskodásunk", addig a fogyatékosok ellátásában nem várható változás.

- Gondolom, ismeri a nyugati gyakorlatot is.

- Csak két esetet említek. 1989-ben jártam életemben először egy rehabilitációs világhiállításon, Düsseldorfban, ahol bemutattak egy traktort, amin jó magasan volt az ülőkabin. A traktor oldalán meg egy emelőszerkezet, egy egyszerű lift. Mellette a következő szövegű tábla: "Én gazdálkodtam, aztán balesetet szenvedtem, és most kerekesszékekben élek, de ma is én gazdálkodom a saját földemen." Ugyanezt "élőben" Bécsben láttam pár évvel ezelőtt, amikor az iskolás gyerekeimmel jártam ott. Ahogy kijöttünk a magyar követségről - ahol minden évben néhány szendvicsre vendégül látnak bennünket -, láttam, hogy restaurálják egy nagyon régi kis palota kapuját. Nem akartam hinni a szememnek: a kapu fölött, cirka két méter magasságban, a szerelőkosárban egy kerekesszéket

láttam, benne a restaurátorral, aki fenn a magasban pepecselt. Vagyis ilyen fizikai állapotban is eljutott a restaurátorszakma megszerzéséig, vagy ez volt az eredeti szakmája, és mégis ebből él, pedig balesetet szenvedett. Mindkét teljesítmény fantasztikus. Idáig kell eljutni. Csak hogy ehhez egy egész társadalmi rendszert kell felépíteni, amit szerintem a biztosítási rendszer átalakításával kell kezdeni. Ha ez megtörténne, azonnal megváltoznának a magyar "munkahelyek" is. Ma ugyanis nálunk nem az az érdekes, hogy a sérültek termeljenek és hasznot hozzanak maguk és mások számára, hanem az, hogy sérültek legyenek, mert akkor a vállalat megpályázhatja a dotációt, amit az állam a foglalkoztatásukra ad - mellesleg abból, amit azoktól szedett be, akik nem hajlandóak sérülteket alkalmazni. Azaz az állam csak újraoszt. Jó, hogy ez legalább van, jobb, mintha nem lenne, de nem ez a megoldás. És évek óta nincs semmi előremozdulás, én nem látom tehát a kiutat.

- A mozgássérült gyerekekkel foglalkozó általános iskolák legalább valamennyi jelentkező gyereket be tudnak fogadni?

- Ezzel nekem mostanában nagyon sok a gondom. A "technológia" úgy működik, hogy van a szakértői bizottság, és vagyunk mi, a kijelölhető iskola. Tehát nem mi döntünk, hogy kit veszünk fel. A szakértői bizottság tesz javaslatot a szülőnek a "szabad iskolaválasztás" jegyében. A mi iskolánknak van egy tagozata Csillaghegyen, a Csillagház, ahol halmozottan fogyatékos mozgáskorlátozott gyerekek képzése folyik. Néhány évvel korábban egy rozoga épületben folytak a foglalkozások, ahová hiába küldte a szakértői bizottság a tanulókat, mert sok szülő már a látványtól azonnal sarkon fordult. Ma ez a ház szép, amikor odamennek, látják, hogy itt kívül-belül minden modern, minden csillog, minden szuper, és mindenki oda akarja beírni a gyerekeit. De nem fér be mindenki, ezért sok helyen panaszkodnak is ránk. A nagyon enyhén mozgássérülteket - akik miatt még nem kell átalakítani az iskolát -, hála istennek, ma már befogadja a többségi iskola. (Igaz, néhol azért, mert kell a gyerek, különben bezárnák az iskolát. Holott a tervszerű és szakszerű integráció támogatása lenne célravezető, ahol a személyi és a tárgyi feltételek egyaránt adottak.) Ennek következtében a speciális iskolákba ma már olyan gyerekek kerülhetnek, akik tíz-tizenöt évvel ezelőtt még iskola közelébe se jutottak. Nagyon súlyos sérültek, akiknek az oktatása, nevelése, mozgásuk fejlesztése, de még napi higiénés gondozása is nagy körültekintést, drága eszközparkot és jól kvalifikált szakembereket feltételez. Mi úgy mondjuk, hogy van egy-, két-, három- és négyemberes gyerek. Mert ennyi felnőtt segítsége kell a mosdatásához, etetéséhez, öltöztetéséhez, mielőtt belekerül abba az eszközbe, amit a biztosító felírt neki. Tehát a speciális iskolákba egyre súlyosabban sérült gyerekek kerülnek, ugyanakkor vannak még súlyosabbak is, akiknek még mindig nincs iskolarendszerű képzésük. Ők sajnos ma az egészségügyi gyermekotthonokban vannak, vagy otthon, magántanulóként vagy képzési kötelezettként. Egyik sem jó megoldás.

- Ők miért nem "férnek" be a speciális iskolába? Annyira sérültek, hogy még ezek az iskolák se lennének képesek ellátni őket, vagy olyan sokan vannak, hogy nem elegendő az iskolák kapacitása?

- Kevés az iskola és azok se megfelelő minőségűek. Például az általam vezetett iskola Mexikói úti tagozatának vannak olyan részei - egyes WC-k és fürdőhelyiségek -, amelyek bizonyos sérültségi fokú gyerekek ellátására ma már alkalmatlanok.

- Én jártam mind a Mexikói úti iskolában, mind a Csillagházban. Ezeken a helyeken az emberek többsége nem a pénzért dolgozik, mert ezt a munkát megfizetni csak nagyon-nagyon sok pénzzel lehetne. Azonban itt a bérek legfeljebb az átlagos általános iskolai szinten vannak. Van elég szakképzett pedagógusuk?

- Az biztos, hogy az általam vezetett iskolában a tanárok, mozgásnevelők, gondozók, gyermekfelügyelők nagy többsége kissé lőkött, hogy ilyen kevés pénzért még itt dolgozik. A héten jött egy új kolléganő, aki utazótanárként fog segíteni az integráltan tanuló mozgáskorlátozott gyerekeknek. Megkérdeztem tőle, hogyan fogja a három gyereket ebből a kevéske jövedelemből ellátni. Azt válaszolta, a férje jól keres. Rendben van, mondtam, akkor jöhet. De ilyen nagyon kevés van. A többség az itt kapott pénzből él. Az új minimálbér óriási feszültségeket okozhat, ha egy éven belül arányaiban nem rendezik a többiek bérét is. 221 dolgozónkból 76-nak a bérét kell most felemelni a negyvenezer forintos minimálbérré. Ők nem pedagógusok. Azok viszont, akiknek a bére alig több, mint az új minimálbér, közel száznegyvenen vannak. Az ugyancsak januártól érvényes 8 százalékos pedagógusbér-emelés sem csökkenti majd a feszültségeket, már csak azért sem, mert - egy szakértői

tájékoztatás szerint - előbb kell végrehajtani a 8 százalékos emelést, és az így kialakuló bért kell a minimálbérre kerekíteni.. Akit ma veszek fel konyhai vagy takarítói munkára, alig keres majd kevesebbet, mint a szakképzett munkatársak. Én örülök, hogy sok munkatársam fizetése magasabb lesz, mert tarthatatlan, hogy egymás után mennek el a dolgozók. Csakhogy a jó szakemberek ezután is el fognak menni, mert legtöbbjük nem a minimálbéres körbe tartozik. Nem leszek képes elérni, hogy a jó szakemberek hozzánk jöjjenek dolgozni, és ez a helyzet az intézményi működtetést egyre inkább ellehetetleníti.

- Eléggé elkanyarodtunk a mozgássérültsporttól. Az volt a kérdés, hogy miért nem működik nálunk a mozgássérültsport úgy, mint nálunk nyugatabbra.

- Nos, az eddig elmondottak miatt nem működik, mert erre az alapra kellene épülnie, és mivel ez az alap recseg-ropog, a felépítmény is recseg-ropog. Nem olyan régen egy szülő azt kérdezte tőlem: igazgató úr, a rendszerváltás óta az intézményben történt-e változás? Kezdttem sorolni, hogy szerintem rengeteg változás van. Például, hogy a rendszerváltás óta tulajdonképpen mindent lehet kapni, csak pénz kell hozzá, régen, ha volt is pénz, akkor sem lehetett kapni semmit - a kisegítőeszközökre gondolok. Soroltam, soroltam, ő végighallgatta, majd azt mondta: tudja, én mindezt a gyerekekkel kapcsolatban nem érzem. És az a helyzet, hogy mindaddig, amíg a szülő nem érzi a változást akár a gyereke, akár egy sérült rokona kapcsán, addig nem jól működik a rendszer. Pedig valóban nemcsak a sérült, hanem a környezete is békésebbé válik, ha könnyebb az életük. Ma Magyarországon a rokkantnyugdíjból nem lehet megélni. Belgiumban a rokkantnyugdíjból lakást lehet bérelni, plusz meg is lehet élni belőle, ha nem is gazdagon. Pedig Belgium nem a leggazdagabb európai ország, és ott sem az a cél, hogy a rokkant csak nyugdíjból éljen. Nálunk azonban el sem lehet jutni a választás lehetőségéhez, hogy valaki miből és hogyan éljen: nyugdíjból-e vagy munkából.

- Pedig a számok, amelyek a paralimpiákon a magyarok részvételét mutatják, szépek. Évről évre nő a résztvevők és az érmek száma. Igaz, Magyarország ezzel együtt is egyre hátrébb csúszik a nemzetközi rangsorban. Mi ennek az oka?

- Az egyik a technikai fejlődés, ami Magyarországon még mindig nem akkora, mint lennie kellene. A másik, hogy az eszközök versenyében - a profitorientált vállalkozások, az eszközgyártás versenyében - mi nem veszünk részt. Mi még mindig ott tartunk, hogy örülünk, ha egy jó minőségű, sportolásra alkalmas ortopédiai eszközt, például futásra vagy kosarazásra alkalmas szuper kerekesszéket be tudunk hozatni külföldről. A hazai gyártók nagyon le vannak még maradva.

- Az egészséges, "épkézláb" sportolókat támogatják a nagy márkák magyarországi gyártóüzemei?

- Igen. Aztán: egyre több ország vesz részt a versenyeken. Európa feldarabolódása is növelte a részt vevő országok számát. Mindenki meg akarja mutatni magát. Ha semmi mást nem nézünk, mint azt, hogy a volt szocialista országok között hol voltunk és hol vagyunk a ranglistán, akkor kiderül: ugyanott, ahol voltunk. A lengyelek is, a csehek is előttünk voltak, és most is előttünk járnak. Ezt nemcsak az aranyérmek számából lehet lemérni, hanem a rehabilitációs ellátások közötti különbségből is.

- Amikor 99 elején, miután Deutsch Tamás államvizsgázott és megalakult a Sportminisztérium - ahol államtitkárrá nevezték ki Szekeres Pált, aki, ugye, olimpiai bronzérmes volt egészségesen, majd kerekesszékesben már háromszoros paralimpiai aranyérmes -, akkor azt gondoltam: végre nálunk is felvirágzik a fogyatékosport, de legalábbis nő ennek lehetősége.

- Én, egyetlen ember kivételével, soha életemben nem mentem el senkihez, amikor megtudtam, hogy balesetet szenvedett. Még az utcán sem mertem megszólítani egyetlen mozgáskorlátozottat sem, hogy gyere hozzánk sportolni. Ugyanis mivel én nem vagyok érintett, úgy éreztem, zaklatásnak tűnne. Szekeres Pali volt az egyetlen kivétel. Amikor a balesete után hazaérkezett, föl hívtam, elmentem hozzá, és azt mondtam neki: én nem tudok neked fizetést adni, semmit nem tudok adni, csak azt tudom mondani, hogy gyere közénk, sportolj velünk, hátha rajtad, a te sportmúltadon keresztül a fogyatékosport magasabb szintre emelkedhet. De hogy olyan magas szintre emelkedik, ahová emelkedett, arról én soha nem mertem volna álmodni. Éveken át arra vágytuk, hogy a paralimpikonok az olimpikonokkal közös eskütételen vehessenek részt. Kértük, hogy az érmesek jutalma legalább tíz százaléka legyen az olimpikonokénak. Most mindez teljesült. A mi arany-, ezüst- és bronzérmeseink is

kapnak életjáradékot, és az idei paralimpia után olyan protokoll vette körül a sportolóinkat, amilyenre eddig csak vágyakozhattunk. És ami a legszebb: Knézy Jenő azt mondta a sportolók tiszteletére rendezett miniszteri fogadáson, hogy Sydneyben a magyar sportolók összesen 12 aranyérmet nyertek, nyolcat az olimpián és négyet a paralimpián. Szóval sok ilyen kis csoda esett meg végre. Ezzel együtt számtalan szakmai hiba tarkítja a helyettes államtitkárság napi tevékenységét. Nem lett volna szabad például a járadékból kirekeszteni két kiváló sportembert. Fejes Andrást, aki 1972-ben Heidelbergben az első érmet, bronzot, szerezte atlétikában Magyarországnak - magánúton ment ki, az OTSH csak az útlevét intézte, beletett egy pecsétet, minden egyebet Fejes finanszírozott -, vagy Tauber Zolit, aki a torontói paraolimpián nyert asztaliteniszből aranyérmet. A magyar csapatot politikai okok miatt a harmadik versenynap után hazautatták, ezért Magyarországot kizárták a résztvevők lajstromából. E hibás politikai döntés következményét a rendszerváltást követő bármelyik kormány egy rehabilitációs eljárással korrigálhatta volna, de nem tette meg. Lelketlenség és szakszerűtlenség.

- Mint a tanulmányban olvastam, három nappal a paralimpiai játékok kezdete után született a döntés, miszerint Magyarország visszalép a részvételtől, csak hogy e három nap alatt aranyérmes lett Tauber Zoltán. A politikai berendezkedést tehát, amely a döntést hozta, megtagadjuk, elítéljük, de az égisze alatt hozott politikai döntéseket fönntartjuk?

– Úgy tűnik. Holott már csak azért is rehabilitálni kellett volna Tauber Zolit, mert a következő paralimpiára, ahol pedig még lett volna éremesélye, ki sem utazhattak a magyar parasportolók. Jelenleg az egyik legnagyobb probléma szerintem abból adódik, hogy Szekeres Pál, a maga politikai háttérével és súlyával, az ácsmunkát végzi a ház tetején, csak hogy közben lent, az alapokon, nagyon kevesen dolgoznak. A ház tartószerkezetével senki sem foglalkozik, a dúcolás pedig teljesen elmarad. Most már látni lehet, hogy a háttér nagyon-nagyon soványka. Az értelmi fogyatékosoké nem, mert nekik van egy nagyon jó intézményi háttérük, amire rá tud épülni az egész sportéletük. A látás- és mozgáskorlátozottak sportolási lehetőségei azonban nagyon szűk keresztmetszetűek. Ezért ugyanis nem sokat tettek az utóbbi nyolc évben az érintettek, vezetőik, edzőik, és úgy tűnik, hogy most Szekeres Pál helyettes államtitkár se tud eleget tenni. Pedig felkészülésre állami forrás sohasem volt. Most van. Műhelytámogatás formájában. Európa- és világ bajnokságra tisztán állami forrásból sohasem lehetett kiutazni. Most lehetett. Az utóbbi két esztendőben sok-sok pénz állt rendelkezésre. A sportolókhoz hasonlóan az edzők is, sőt, a nevelőedzők is eredményességi jutalomban részesültek. Mindebből úgy tűnik, mintha "már majdnem ott volnánk". Csak hogy itt jön a dolog neheze. Ugyanis egyre inkább az a kérdés, hogy az, amit az állam politikai szinten meg akar valósítani, azt azok, akikért teszi, akarják-e. Én azt látom, hogy csak nagyon kevesen, nagyon szűk körben akarják. Ugyanakkor a veszekedések, a torzsalkodások egyre látványosabbak a pénz, az utazások körül. Két sportoló itthon is maradt, nem mehetett Sydneybe.

- Nem jutott rá pénz? Vagy mások töltötték be a helyüket?

- Egyik sem. Mindkettő asztaliteniszező volt, mindkettőt név szerint meghívták, de valaki úgy döntött, hogy jusst se viszik ki őket. Ezek a döntések - amiben sajnos benne van a helyettes államtitkárság is, mert odahathatna, hogy ne történjenek ilyen szakmai hibák - bizony nem vetnek jó fényt az ügyre.

- Az új sporttörvény foglalkozik a fogyatékosok sportjával?

- Igen, még hozzá nagyon erős centralizációs tendencia bontakozik ki belőle, ami eléggé szerencsétlen dolog. Az új sporttörvény általam ismert tervezetéből az olvasható ki, mintha a Magyar Paralimpiai Bizottságot alapító három szervezetet meg akarnák szüntetni. Remélem, tévedek.

- Az államtitkárság akarná átvenni a szövetségekben folyó munka irányítását is?

- Nem, hanem életre hív egy országos ernyőszervezetet Fogyatékosok Nemzeti Szövetsége elnevezéssel. De nem ez a baj, hanem hogy mindazt, amit Szekeres Pál alulról látott, azt most felülről akarja megjavítani. És ehhez nem is tudom, hányszor kellene önmagával meg hasonlítani. Mert például, amikor azt mondták, hogy nincs pénz arra, hogy a meghívott Kaiser János asztaliteniszező kimenjen a paralimpiára, akkor a helyettes államtitkár úrnak azt kellett volna mondania, hogy én ezt elpanaszolom, jöjjön akár a nyilvánosság. Csak hogy a panasz után át kellett volna ülnie a másik oldalra, és megmagyaráznia, hogyan állhatott elő ez a helyzet. Teljesen skizofrén helyzetben van.

- Az eddigiekből mintha az bontakozna ki, hogy ami kirakatban van, az most nagyon megy. Viszont hogy a kirakatba egyre többen és egyre jobbak kerülhessenek, azért nem történik annyi, amennyinek történnie kellene.

- Nem történik, mert ahhoz a Sportminisztérium önmagában nagyon kevés.

- Az Egészségügyi és az Oktatási Minisztériumban nincs ilyen államtitkárság?

- Nincs, de vannak szakemberek és civil szervezetek, és foglalkoznak a fogyatékosok ügyeivel. Kezdeményezés ott is van tehát, de nem olyan szinten, mint a Sportminisztériumban. De szinte mindegy, mert mindaddig, amíg a biztosítási rendszer nem alakul európaivá, addig a fogyatékos, sérült embernek nincs esélye arra, hogy egyenrangú legyen. Csak nagyon keveseknek, akiknek jó családi hátterük van, akiket nem érdekel, hogy menyibe kerül a tolókocsi, akik saját zsebből meg tudják finanszírozni a hidraulikát a traktorra.

- A fogyatékosok száma miként alakul? Nő vagy csökken?

- Az arányuk nő. Tudniillik a népesség fogy, miközben a fogyatékosok száma nem csökken. Nem véletlen, hogy a közoktatási törvény igen jelentős súllyal foglalkozik a különböző módon sérült, fogyatékos gyerekek ellátásával. Vagyis ez már nem szűk réteg, hanem egyre bővülő kör.

- Tehát a fogyatékosok sportolási lehetőségeinek is bővülnie kellene. Apropos: hallottam valami olyasmit, hogy Athénban nem lesznek paralimpiai játékok.

– Igen, a srácok is hallottak Sidney felé menet olyan híreket, hogy Athénban nem lesz paralimpia. (Igaz, azt is beszéltek, hogy olimpia sem lesz Athénban, mert a görögök nem készültek föl kellőképpen.) Ez nagyon nagy baj lenne, mert 48-tól 88-ig tartott, amíg eljutottunk oda, hogy az olimpia és a paralimpia majdnem összekapcsolódott, hiszen a kettőt már csak egy időszáv választja el egymástól. Eddig, 1988-tól, minden ország két hét differenciával, azonos helyszínen rendezte meg a paralimpiai játékokat. Nagyon szomorú lenne, ha bármilyen okból megszakadna ez a hagyomány, mert akkor kezdhetünk mindent előlről. Mára a paralimpia üzletileg is jó vállalkozás. Szöul óta megéri. Teltházások a nyitó- és a záróünnepségek, és a sportesemények többségén is megtelnek a lelátók. Atlanta óta pedig már pénzt is szednek a belépőkért, vagyis a rendezők ugyanabban a létesítményben két héttel később ismét bevételhez jutnak. Nem véletlen, hogy ma már Európában és a világ más részein is ügyelnek arra, hogy mindenki be tudjon jutni a stadionokba. Egyszerű: nem kell lépcsőt építeni. S nem kerül többbe, ha így tervezik. Az átalakítás kerül nagyon sokba.